

Motion till riksdagen 2025/26:3516

av Jan Riise m.fl. (MP)

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2026 inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse enligt förslaget i tabell A i motionen.

Motivering

Tabell A Anslagsförslag för 2026 för utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Kungliga hov- och slottsstaten	190 457	±0
2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m.	1 182 565	±0
2:2 Riksdagens förvaltningsanslag	1 205 607	±0
2:3 Riksdagens fastighetsanslag	340 000	±0
2:4 Riksdagens ombudsmän (JO)	170 059	±0
2:5 Riksrevisionen	399 403	±0
3:1 Sametinget	66 987	50 000
4:1 Regeringskansliet m.m.	10 722 886	-400 000
5:1 Länsstyrelserna m.m.	4 418 384	114 000
6:1 Allmänna val och demokrati	921 940	8 000
6:2 Justitiekanslern	101 298	±0
6:3 Integritetsskyddsmyndigheten	226 336	±0
6:4 Valmyndigheten	173 740	±0
6:5 Stöd till politiska partier	169 200	±0
6:6 Institutet för mänskliga rättigheter	54 840	23 000
7:1 Åtgärder för nationella minoriteter	159 271	138 000
8:1 Mediestöd	977 119	50 000
8:2 Mediemyndigheten	97 861	10 000

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
9:1 Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	36 371	±0
Summa	21 614 324	-7 000

Åtgärder för att stärka demokratin

Arbetet för att värna och stärka vårt fria och öppna samhälle måste ständigt fortsätta – vi får aldrig ta vår demokrati för given. För att skydda våra demokratiska grundvalar vill Miljöpartiet till exempel göra det svårare att genomföra grundlagsändringar, skydda oberoende medier i hela landet och stärka domstolarnas oberoende. Vi vill också att fler ska engagera sig i demokratin, så att den är stark och motståndskraftig. Ett system med nationella medborgarinitiativ bör inrättas och unga bör i högre utsträckning få möjlighet att vara med och påverka. Vi vill sänka rösträttsåldern till allmänna val från 18 år till 16 år, i ett första steg på prov i svenska kommuner. Vi vill också genomföra flera av de förslag som föreslås av kommittén Demokratin 100 år, bland annat att inrätta en nationell demokratifunktion och ge länsstyrelserna ett demokratifrämjande uppdrag. För inrättandet av den nationella demokratifunktionen anslår vi 8 miljoner kronor till 6:1 Allmänna val och demokrati. Till 5:1 Länsstyrelserna m.m. anslås 6 miljoner kronor för det demokratifrämjande uppdraget.

Samtidigt som vi arbetar för att stärka demokratin, måste vi också skydda demokratin. Hat och hot är ett stort hinder för journalister, forskare och föreningsliv och leder i värsta fall till att opinionsbildare och experter tystas på grund av rädsla att bli utsatt. Här behövs ett samlat strategiskt arbete som kombinerar ett stärkt rättsväsende och stöd till det civila samhället samt krav på de globala plattformsföretagen. En ny samlad strategi för ökad motståndskraft mot desinformation och näthat behövs. Vi vill att handlingsplanen Till det fria ordets försvar uppdateras så att den i högre utsträckning omfattar civilsamhället. För det ändamålet anslår vi 3 miljoner kronor till 5:1 Länsstyrelserna m.m.

En grundläggande del i demokratin är skyddet och respekten för de mänskliga rättigheterna. På flera håll i världen pressas demokratiska framsteg tillbaka, yttrandefriheten begränsas och mänskliga rättigheter kränks. Det är uppenbart att vi aldrig kan ta våra demokratiska principer för givet. Institutet för mänskliga rättigheter är en central aktör för att fortsätta stärka och skydda dessa principer i Sverige. Genom att granska myndigheter, påpeka brister och ge regeringen oberoende råd säkerställs att mänskliga rättigheter inte blir en abstrakt idé, utan en praktisk verklighet i människors vardag. Miljöpartiet var drivande i att inrätta institutet, och för att säkerställa dess långsiktiga existens och oberoende vill vi grundlagsskydda institutets uppgifter och ledningsform. För att arbetet med att främja, skydda och övervaka efterlevnaden av mänskliga rättigheter i Sverige tillför vi 23 miljoner kronor 2026, 24 miljoner 2027 och 25 miljoner 2028 till 6:6 Institutet för mänskliga rättigheter.

Ett starkt mediestöd för en levande demokrati

En fri, mångfaldig och självständig mediesektor är en grundpelare i demokratin. När informationsflöden koncentreras till ett fåtal aktörer hotas både yttrandefriheten och

människors rätt att ta del av olika perspektiv. Miljöpartiet ser därför ett starkt mediestöd som en demokratisk investering. Det handlar om att ge utrymme för allsidig nyhetsförmedling, små redaktioner, lokala nyhetsförmedlare och alternativa röster som annars riskerar att trängas undan av marknadskrafterna. Vi vill ytterligare stärka förutsättningarna för oberoende, granskande journalistik och fortsätta bygga bort lokalområden med svag journalistisk bevakning. Vi skjuter därför till 50 miljoner kronor i ökade medel till 8:1 Mediestöd.

Medie- och informationskunnighet som demokratiskt självförsvar

I en tid då desinformation, påverkanskampanjer, snabba nyhetsflöden och AI är allt mer påtagliga delar av den digitala miljön är förmågan att kritiskt analysera information och olika källor viktigare än någonsin tidigare. Medborgare som förstår hur information sprids, kan skilja mellan fakta och åsikt och navigera i informationsflödet, står bättre rustade mot krafter som vill underminera demokratin.

Miljöpartiet vill förbättra samordningen av medie- och informationskunnighetsfrågor (MIK) mellan samhällets olika sektorer. Vi behöver också stärka medie- och informationskunnigheten i befolkningen, vilket inkluderar både text- och bildanalys. Som ett naturligt nästa steg anser Miljöpartiet att en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot desinformation och propaganda ska tas fram så att medie- och informationskunnigheten kan stärkas. Ett sådant arbete måste ske i nära samarbete med de aktörer som påverkas i störst mån. För det ändamålet anslår vi 10 miljoner kronor till 8:2 Mediemyndigheten.

Kraftfulla och långsiktiga satsningar för de nationella minoriteterna

I förra årets budgetproposition stod det klart att regeringen slopar den språksatsning på 90 miljoner som Miljöpartiet genomförde i regering. Det innebar bland annat en halvering av statsbidraget till organisationer som representerar nationella minoriteter samt att stödet till Sametingets och Isofs språkcentrum nästan helt uttraderas. Dessutom sänkte regeringen statsbidraget till kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden med flera miljoner. Det är skamligt. Regeringens minoritetspolitik är inget annat än stora nedskärningar på alla områden – vilket kommer få stora konsekvenser för lång tid framöver. Det är uppenbart att med mindre resurser kommer färre barn och vuxna som tillhör en nationell minoritet kunna tillvarata sina rättigheter genom att utveckla eller återta sitt språk och sin kulturella identitet. Det kommer dessutom innebära minskad synlighet och kunskap om de nationella minoriteterna bland majoritetsbefolkningen – vilket vi vet riskerar att leda till ännu hårdare klimat och minskad acceptans för minoriteter.

Miljöpartiet vet att det krävs en stark och långsiktig finansiering för att säkra minoritetsspråkens och minoritetskulturens egenmakt och överlevnad. Vi vill därför göra finansieringen till de nationella minoriteterna permanent. Barn och unga ska ha möjlighet att lära sig sitt minoritetspråk, judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och samer som vill återta sitt språk och kultur ska kunna det, de nationella minoriteternas organisationer behöver utökat stöd och de nationella minoriteternas kultur och historia ska synliggöras för fler. Miljöpartiet tillför en permanent förstärkning på 100 miljoner

kronor om året till 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter. Vi föreslår att en del av denna förstärkning går till att återställa stödet till de organisationer som företräder nationella minoriteter samt Isofs och Sametingets språkcentrum samt Sámi Giellagáldu. Vidare tillför vi 13 miljoner årligen för att återställa stödet till kommuner och regioner i förvaltningsområdet.

Insatser för judiskt liv

I januari 2024 överlämnades betänkandet Ett starkt judiskt liv för framtida generationer (SOU 2024:3) med förslag till en nationell strategi för stärkande av judiskt liv i Sverige. Strategin föreslås genomföras under åren 2025–2034 med utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden om skydd för nationella minoriteter och minoritetsspråk. Utredningen har identifierat fem målsättningar för att strategin ska få genomslag och leda till varaktiga förändringar. Bland annat bör en nationell samordnare utses för att leda arbetet med strategin och företrädare för den judiska minoriteten bör involveras i genomförandet.

För Miljöpartiet är det viktigt att rollen som nationell samordnare ges tydliga mandat, inte minst i relation till andra myndigheter, och att strategin omfattar ett arbete för att motverka antisemitism. Det är också viktigt att strategin ges långsiktiga och tillräckliga medel för att kunna genomföras. I enlighet med utredningens förslag tillför Miljöpartiet ytterligare 15 miljoner till 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter i syfte att stärka judiskt liv i Sverige.

Insatser för romsk inkludering

Den långsiktiga strategin för romsk inkludering antogs 2012 med det övergripande målet att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. Strategin har två särskilt utpekade verksamhetsområden, utbildning och social omsorg. Det innebär att de utbildningsklyftor som skapas av utanförskap ska elimineras, samt att den romska gruppen ska ges tillgång till förskola och äldreomsorg på modersmålet. Tillgången på utbildade modersmåls lärare varierar stort runt om i Sverige; därför måste arbetet för att säkra tillgången till språklärare fortsätta. Alla barn i Sverige har enligt barnkonventionen rätt att tillägna sig kunskaper i svenska samtidigt som de ska ha goda förutsättningar att utveckla sitt modersmål. Strategin för romsk inkludering måste ges långsiktig och tillräcklig finansiering. Regeringens ansträngningar för att förverkliga strategin lyser tyvärr med sin frånvaro – det blev inte minst tydligt i förra årets budget när man slog ihop anslagen för nationella minoriteter och romsk inkludering.

Som en del av strategin för romsk inkludering har projekt med brobyggare genomförts som har varit uppskattade från olika parter. Till exempel hade Statens skolverk och Socialstyrelsen, som en del av den tidigare satsningen på nationella minoriteter, i uppdrag att ta fram utbildningar och göra dem tillgängliga för personer med romsk språk- och kulturkompetens för arbete inom förskola, förskoleklass, skola, fritidshem, vuxenutbildning, socialtjänst och hälso- och sjukvård. När Miljöpartiet satt i regering hade utbildningen ett självklart syfte i att bidra till romsk inkludering. Regeringen måste följa upp detta uppdrag. Inom ramen för strategin tillför Miljöpartiet ytterligare 10 miljoner kronor per år till anslag 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter.

En värdig politik för urfolket samerna

Miljöpartiet står upp för samers rättigheter och för ett levande samiskt samhällsliv. Under vår tid i regering och nu som oppositionsparti har vi drivit på för högre ambitioner i politiken för det samiska folket och gör det fortsatt. Vi har fått mycket gjort, men mycket mer återstår och behöver göras.

Som en del i att främja det samiska folkets självbestämmande och delaktighet behöver Sametingets organisation och mandat stärkas. I en översyn av Sametingets ledning, styrning och uppföljning har Statskontoret konstaterat att Sametinget inte hinner med sina uppgifter – delvis på grund av att regeringens styrning, beslut och finansiering begränsar Sametingets utrymme. Ytterligare åtaganden i konsultationsordningen innebär också en ökad belastning på Sametinget. För att stärka Sametingets verksamhet höjer Miljöpartiet ramanslaget med ytterligare 50 miljoner kronor årligen till 3:1 Sametinget.

Som ett led i att stärka Sametinget bör arbetet med en samisk parlamentsbyggnad påskyndas. Det finns ett starkt demokratiskt värde i att Sveriges andra folkvalda parlament får sin egen parlamentsbyggnad. Frågan har diskuterats i mer än trettio år och fortfarande finns ingen parlamentsbyggnad på plats, trots påtryckningar från Sametinget. Miljöpartiet uppmanar regeringen att ge Statens fastighetsverk i uppdrag att fortsätta med förstudien och projekteringen av parlamentsbyggnaden. Vi föreslår att studie och projektering finansieras inom vår föreslagna satsning.

För att möjliggöra samiskt självbestämmande på kulturområdet behöver processen med repatriering av ceremoniella och traditionella föremål prioriteras. Miljöpartiet vill ge Sametinget i uppdrag att tillsätta en samordnande funktion för att kunna hantera processerna med återbördande av samiska kvarlevor och föremål, i linje med de förslag som presenterades av Riksantikvarieämbetet 2024. En del i det uppdraget kan vara att vidare utreda hur samiska ceremoniella föremål ska kunna återbördas till Sápmi på ett tillfredsställande sätt. Vi föreslår att 2,5 miljoner kronor av Sametingets ramanslag ska bekosta inrättandet av en samordnande funktion samt själva repatrieringsprocesserna.

Nej till AI för ansiktsigenkänning i realtid

Vi avvisar regeringens satsning på 3 miljoner 2027 och 2028, därav minskar medlen till 6:3 Integritetsskyddsmyndigheten.

Satsning på länsstyrelsernas arbete med klimatanpassning

För att länsstyrelserna ska bidra till att öka samhällets förmåga att möta klimatförändringarna behöver de tillföras resurser. Uppgifter där länsstyrelserna utifrån sitt uppdrag och kännedom om lokala förhållanden kan bidra är framtagande och genomförande av uppdaterade regionala handlingsplaner för klimatanpassning, stöd till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt stöd i att anlägga ett klimatanpassningsperspektiv i såväl det regionala som det nationella arbetet med krisberedskap och civilt försvar. För att säkra länsstyrelsernas arbete med att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringarna satsar Miljöpartiet 95 miljoner kronor i anslag 5:1. Vår satsning ligger i nivå med myndighetens äskande.

Stärkt regional energi- och klimatsamordning

Miljöpartiet satsar på länsstyrelsernas regionala arbete med energiplanering och klimatomställning som bland annat samordnar och ger stöd till näringslivet och avsätter 20 miljoner kronor i anslag 5:1 för arbetet år 2026.

Nej till satsning på snabbare miljö tillstånd öronmärkt för kärnkraft

Miljöpartiet avvisar samtliga av regeringens satsningar särskilt öronmärkta för ny kärnkraft, inklusive medel för snabbare tillståndsprocesser i 5:1. Se fullständig motivering i motionen för utgiftsområde 21 Energi.

Jan Riise (MP)

Mats Berghund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Nils Seye Larsen (MP)